

ตารางที่ 3 สรุปการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของต่างประเทศ

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
การเตรียมการเข้าสู่ วิชาชีพครู	ปริญญาตรี ในหลักสูตรการศึกษา ในมหาวิทยาลัย 4 ปี	หลักสูตร 4+1 ปี คือ ปริญญาตรี 4 ปี ในสาขาใดก็ได้ และ อีก 1 ปี สำหรับ ศึกษาศาสตร์	ระยะเวลา 4 ปี	หลักสูตรระดับ อนุปริญญา 3 ปี	หลักสูตรระดับ ประถมศึกษา มัธยม หรือ หลักสูตรรวบรัด โดยพิจารณาจาก ผลการเรียนที่ผ่านมา และเพิ่มเติมรายวิชา ชั้นเพื่อให้สามารถ สำเร็จปริญญา ได้เร็วขึ้น	หลักสูตรระดับ ประถมศึกษามัธยมศึกษา หรือ หลักสูตรรวบรัด โดยพิจารณาจาก ผลการเรียนที่ผ่านมา และเพิ่มเติมรายวิชา ชั้นเพื่อให้สามารถ สำเร็จปริญญา ได้เร็วขึ้น	หลักสูตรการฝึกหัด ครูของญี่ปุ่นแบ่ง ออกเป็น 3 หลักสูตร คือ 1. หลักสูตร ประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร 2 ปี 2. หลักสูตรปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี หรือ หลักสูตร 4 ปี หรือ จบประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง เรียนต่อ 2 ปี 3. หลักสูตรปริญญาโท หลักสูตร 2 ปี	หลักสูตรการเข้าสู่ วิชาชีพครูของแต่ละ ประเทศมีหลักสูตร และระยะเวลา ที่แตกต่างกัน ประเทศ ที่จัดหลักสูตรคล้ายกับ ของไทย คือ แคนาดา ลักษณะ 4+1 ปี คือ ปริญญาตรี 4 ปี ในสาขาใดก็ได้ และ อีก 1 ปี สำหรับสาขา ศึกษาศาสตร์
2. มาตรฐานการผลิต ครู	องค์กรวิชาชีพครู จะเป็นผู้กำหนด มาตรฐานของหลักสูตร การผลิตครู ซึ่งคณะ ศึกษาศาสตร์ของ	องค์กรวิชาชีพครู จะเป็นผู้กำหนด มาตรฐานของหลักสูตร การผลิตครู ซึ่งคณะ ศึกษาศาสตร์ของ	เน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยนำ คุณธรรม จริยธรรม จากศาสนาอิสลาม มาหล่อหลอม					ประเทศแคนาดามี องค์กรวิชาชีพครู กำหนดมาตรฐาน วิชาชีพครู 3 ด้าน คือ มาตรฐานความรู้ มาตรฐานคุณธรรม มาตรฐานวิชาชีพ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
	มหาวิทยาลัยจะต้อง ผลิตให้เป็นไปตาม มาตรฐานนั้น มาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) พื้นฐานความรู้ ทางวิชาการทั่วไป ซึ่งครูส่วนใหญ่จะได้ จากการศึกษา ในระดับปริญญาตรี 2) พื้นฐานวิชาชีพครู โดยต้องผ่านการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ ครู และเรียนวิชา ศึกษาศาสตร์ อย่างน้อย 1 ปี และ 3) ทักษะด้านภาษา ซึ่งต้องใช้ภาษาได้ โดยจะใช้ภาษา อังกฤษ หรือฝรั่งเศส			ให้นักศึกษาคู เป็นครูที่ศิษย์ต้องนำ คุณธรรม จริยธรรม ไปสู่ชุมชนและ ประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสม				ด้านวิชาการ มาตรฐาน การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู และมาตรฐาน ด้านภาษา ในขณะที่ ของไทยมีมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐาน ความรู้ และประสบการณ์ วิชาชีพ มาตรฐาน การปฏิบัติงาน และ มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัชมิก	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
3. โครงสร้างหลักสูตร	ประกอบด้วย			หลักสูตร 4 ปี				มีข้อนำสังเกตหลักสูตร
1. หลักสูตร	ศิลปศาสตร์ และ			หน่วยกิตรวมอย่างน้อย				4 ปี ของเวียดนาม เรียน
วิทยาศาสตร์ และ	วิทยาศาสตร์ หรือ			221 หน่วยกิต				221 หน่วยกิต ในขณะที่
2. วิชาเอก หรือ	วิทยาศาสตร์ หรือ			ประกอบด้วย วิชา				ของไทยหลักสูตร 5 ปี
วิชาโททาง	วิทยาศาสตร์ และ			การศึกษาทั่วไป				เรียนไม่น้อยกว่า 160
ศิลปศาสตร์ และ	วิทยาศาสตร์ และ			จำนวน 63 หน่วยกิต				หน่วยกิต (ขึ้นอยู่กับ
วิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์ และ			วิทยาศาสตร์พื้นฐาน				สถาบันผลิตแต่ละแห่ง)
วิทยาศาสตร์	วิทยาศาสตร์			จำนวน 107 – 110				และเวียดนามมีฝึก
3. การฝึกหัดครู	รวมทั้งประสบการณ์			หน่วยกิตและวิชาชีพครู				ประสบการณ์วิชาชีพครู
ตามสาขาในโรงเรียน	สำหรับผู้สมัคร			จำนวน 48 หน่วยกิต				6 หน่วยกิต
ที่เตรียมการสอน	ในโรงเรียน			ซึ่งวิชาชีพครูนั้น				
ประกอบด้วยการสอน	ประกอบด้วยการสอน			พื้นฐานการศึกษา				
ในโรงเรียน	ประกอบด้วยการสอน			จำนวน 22 หน่วยกิต				
ประกอบด้วยการสอน	ประกอบด้วยการสอน			โครงการวิจัย จำนวน				
ประกอบด้วยการสอน	ประกอบด้วยการสอน			10 หน่วยกิต				
ประกอบด้วยการสอน	ประกอบด้วยการสอน			การฝึกสอนจำนวน				
ประกอบด้วยการสอน	ประกอบด้วยการสอน			6 หน่วยกิต				

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
4. ระยะเวลาในการ ฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ	อย่างน้อยที่สุด ประสบการณ์ การสอน 10 สัปดาห์	การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู และเรียน วิชาศึกษาศาสตร์ อย่างน้อย 1 ปี	นิสิต/นักศึกษา เริ่มเข้าสู่การฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ ครู จากการเป็น ผู้สังเกตในช่วงปี แรก ๆ และจะเพิ่ม จำนวนเวลา และ ความรับผิดชอบ มากขึ้น	ในที่สุดทำวิทยานิพนธ์/ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่คณะศึกษาศาสตร์/ ศาสตราจารย์ ส่วนใหญ่อะไรของ กับวิชาจิตวิทยา วิธีสอน วิธีจัดการ เรียนรู้ เทคโนโลยี การศึกษา การจัดการ และการเป็นผู้นำทั้ง การศึกษา การอุดมศึกษา การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู รวมทั้ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเรียนการสอน	การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู 2 ขั้นตอน คือ 1) ระยะเวลา ในภาคเรียนที่ 4 ต้องฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู เป็นเวลา 2 เดือน 2) ระยะเวลา ในภาคเรียนที่ 6 ต้องฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเป็นเวลา 4 เดือน	การศึกษาระดับ ปริญญาตรี ใช้เวลา 3 ปี การศึกษาระดับ ปริญญาโท ใช้เวลา 2 ปี การศึกษาระดับ ปริญญาเอก ใช้เวลา 3 ปี	การศึกษาระดับ ปริญญาตรี ใช้เวลา 4 ปี การศึกษาระดับ ปริญญาโท ใช้เวลา 2 ปี การศึกษาระดับ ปริญญาเอก ใช้เวลา 3 ปี	ระยะเวลาในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ของแต่ละประเทศจะมี ความแตกต่างกัน ส่วนใหญ่อะไร การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่ง่ายก่อน แล้วเพิ่มงาน ความรับผิดชอบมากขึ้น ที่ใกล้เคียงกับประเทศ ไทย คือ ประเทศ เวียดนาม เน้นการฝึก ในที่สุดทำ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
5. โรงเรียนที่นักศึกษา เลือกในการฝึก ประสบการณ์ การ วิชาชีพ	สหรัฐอเมริกา อยู่ใกล้วิทยาลัย หรือ บ้านของนักศึกษา หรือความเต็มใจ ในการมีส่วนร่วม ไม่ไร้ชื่อเสียง ด้านวิชาการ							- การฝึกประสบการณ์ โรงเรียนที่นักศึกษา เลือกรับสอน นักศึกษา เลือกฝึกประสบการณ์ ที่จะมีสิทธิ์สอบเป็นครู วิชาชีพของอเมริกา สายนั้น จะเน้นเพื่อให้ มีโอกาสในการสอบ บรรจุ นักศึกษา ประเทศญี่ปุ่นจะเป็น ส่วนใหญ่มักเลือกที่จะ ฝึกมากกว่า 1 สาย สถานของ - มหาวิทยาลัยที่ผลิตครู คณะครุศาสตร์ หรือ ศึกษาศาสตร์ ทุกแห่งจะมีโรงเรียน สาธิต หรือโรงเรียน ในเครือ ทั้งในระดับ ประถม มัธยม และ การศึกษาระดับ อาชีวศึกษาคณะครุศาสตร์ ใช้โรงเรียนสาธิตศึกษา ทดลอง วิจัยเกี่ยวกับ การสอน และ ให้นักศึกษาไปศึกษา ประสบการณ์วิชาชีพ ครู

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
6. ครูพี่เลี้ยง	- เป็นที่ปรึกษา - นักศึกษา - เป็นครูที่ประจำ - อยู่ในชั้นเรียน - ถูกเลือกโดยไม่มี - หลีกเลี่ยงจากครูใหญ่		- เป็นพี่เลี้ยง - ดำเนินการตาม - มีส่วนทำให้เกิด - การพัฒนาและเรียนรู้ - ทางวิชาชีพของนิสิต - ครูที่เป็นผลสะท้อน - กลับจากบุคคลสำคัญ - จากมหาวิทยาลัย - และโรงเรียน - การเลือกครูพี่เลี้ยง - เป็นการเตรียมการ - ที่สำคัญ ซึ่งครูพี่เลี้ยง - และนิสิตครูจะค้นหา - วิธีการสอนใหม่ ๆ - ร่วมกัน					ครูพี่เลี้ยงมีความสำคัญ ต่อนิสิตฝึกสอน ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา นักศึกษา และมีการ ทำงานร่วมกัน
7. การให้รางวัล หรือการสร้าง แรงจูงใจให้ครู พี่เลี้ยง	- มีแรงจูงใจน้อยมาก - ไม่ได้รับการสนับสนุน - โดยโรงเรียน หรือ - มหาวิทยาลัย							ในสหรัฐอเมริกา ครูพี่เลี้ยงไม่ได้รับ การสนับสนุน โดยโรงเรียน หรือ มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
8. อาจารย์ในเทศ วิชาชีพครู	- ไม่ได้รับการฝึกฝน - ไม่ได้รับการสนับสนุนในการทำงาน		- เป็นปัจจัยด้านลบต่อการมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาและเรียนรู้ทางวิชาชีพของนิสิตครูที่เป็นผลสะท้อนกลับจากบุคคลสำคัญจากมหาวิทยาลัย และโรงเรียน					อาจารย์ในเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนา และการเรียนรู้ทางวิชาชีพของนักศึกษา แต่ในสหรัฐอเมริกา ครูที่เสี่ยงจะไม่ได้รับการฝึกฝนและไม่ได้รับ การสนับสนุนในการทำงาน
9. การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัย กับโรงเรียน	- ประสานงานกันน้อยเกินไป - ขาดการประสานงานระหว่างครูที่เลือก กับอาจารย์ในเทศที่เกี่ยวกับมาตรฐานการสอนที่ดี		- การประสานงานโดยองค์กรฝึกหัดครูระหว่างฝ่ายจัดการฝึกกับโรงเรียน และครูที่เลี้ยงที่แต่งงานสำหรับฝึกประสบการณ์					ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการประสานงานระหว่างครูที่เลี้ยงกับอาจารย์ในเทศ น้อยเกินไป ในขณะที่ในประเทศอังกฤษ มีการประสานงาน โดยองค์กรฝึกหัดครู

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	สหรัฐอเมริกา	แคนาดา	อังกฤษ	เวียดนาม	มาเลเซีย	นิวซีแลนด์	ญี่ปุ่น	สรุป
10. ความร่วมมือ ระหว่างมหาวิทยาลัย และโรงเรียน	- ประสานงานกัน น้อยเกินไป - ขาดการประสานงาน ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับ อาจารย์ในเทศก์ เกี่ยวกับมาตรฐาน การสอนที่ดี		- โรงเรียนที่เป็นพี่เลี้ยง ของการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู มีภาระ หน้าที่อย่างมากต่อการ ฝึกหัดครู - องค์การฝึกหัดครู ทำหน้าที่จัดการศึกษา เรียนทั้งหมดในคณะ ครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ โดยกำหนัด - หลักสูตร โดยมีลักษณะ ที่เป็นความร่วมมือกัน ระหว่างฝ่ายจัดการฝึก กับโรงเรียน และ ครูพี่เลี้ยงที่แต่งตั้งขึ้น สำหรับการฝึก - ประสบการณ์วิชาชีพครู - ครูพี่เลี้ยงและนิสิตครู จะค้นหาวิธีการสอน ใหม่ ๆ ร่วมกัน					ในประเทศอังกฤษ โรงเรียนที่เป็นพี่เลี้ยงของ การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูมีความสำคัญ เป็นอย่างมาก นับตั้งแต่ การเริ่มต้นทำหลักสูตร ร่วมกันจนกระทั่ง ถึงการทำงานร่วมกัน ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับ นักศึกษา

มาตรฐานวิชาชีพการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาแนวโน้มทางการศึกษาทั่วโลกเปลี่ยนไปตามกระแสการเปลี่ยนแปลงระบบ (System Break) การศึกษาในอนาคตจะมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งด้านประชากรในระบบการศึกษา หลักสูตร วิธีแสวงหาความรู้ และการสนับสนุนทางการศึกษานโยบายการผลิตครูจะเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงระบบทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพที่เปลี่ยนไป สถาบันผลิตครูจะต้องพิจารณาความสำคัญของการเตรียมตัวบุคคลที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูมากยิ่งขึ้น ด้วยเพราะในกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน บุคคลผู้มีวิชาชีพครูได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างมาก กล่าวคือ มีข้อตำหนิเรื่องครูขาดความรู้ความสามารถในอาชีพครู ไม่ค่อยรักในอาชีพครู ไม่รักเด็ก ไม่มีน้ำใจที่จะอบรม ไม่มีอุดมการณ์ หรือวิญญานของครู นอกจากนี้เยาวชนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเลือกเรียนวิชาชีพครูในลำดับหลังอาชีพอื่น ๆ (สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระบบ, 2543, หน้า 9-10) ดังนั้นจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าครู คือ ปัจจัยชี้ขาดในการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทั้งปวง นั่นคือ ต้องเน้นพัฒนาครูทุกด้านก่อนการปฏิรูป หรือการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ โดยเชื่อว่า เมื่อได้ครูเก่ง ครูดี มีประสิทธิภาพสูงจะทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา และมีระบบการศึกษาที่เข้มแข็งได้มาตรฐาน สามารถสร้าง และพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ ศักยภาพสูง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคง และพึ่งตนเองได้ของชุมชน และท้องถิ่น ดังนั้น การพัฒนาครูอย่างเป็นระบบต่อเนื่องทั้งกระบวนการผลิตครู กระบวนการใช้ครู รวมถึงการบำรุงรักษาพัฒนาครูประจำการให้มีศักยภาพสูง จึงเป็นภารกิจสำคัญของประเทศชาติที่ต้องกระทำอย่างจริงจัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 ได้กำหนดคอบทบัญญัติให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 (4) ก็ได้กำหนดคอบทบัญญัติให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐาน วิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะมีปัญหาหลายประการของการจัดการศึกษาของไทยที่เป็นสาเหตุทำให้ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาย่างขนานใหญ่ ปัญหาสำคัญประการหนึ่ง คือ ปัญหาเกี่ยวกับครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีปัญหาดังแต่การผลิต การใช้ การพัฒนา และการรักษามาตรฐานของวิชาชีพครู นับเป็นหลักการและเหตุผลสำคัญในการกำหนดแนวทางพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา

ในส่วนของการปฏิรูปการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติมีสาระทั้งสิ้น 9 หมวด แต่ละหมวดเป็นองค์ประกอบ และปัจจัยเกื้อหนุนให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ หมวดที่ว่าด้วยครู

คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีปรากฏอยู่ในมาตรา 52 ถึงมาตราที่ 57 ในมาตรา 52 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรากฏข้อความว่า “ให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้มีระบบการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ผลิตครู และพัฒนาครูคณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการ เตรียมบุคลากรใหม่ และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง...”

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้อง ประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้สามารถ นำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง และได้รับการยอมรับยกย่อง จากสังคม ทั้งนี้ในมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษานั้น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภาได้ดำเนินการ ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำรวจความคิดเห็น จัดประชุมสัมมนา ประชุม เจริญปฏิบัติกร ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งด้านการผลิต การพัฒนา และ การประกอบวิชาชีพ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำมากำหนดเป็นสาระสำคัญของมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการคุรุสภาในคราวประชุมครั้งที่ 5/2548 วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2548 และที่ประชุม คณะกรรมการคุรุสภาครั้งที่ 6/2548 วันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2548 ได้อนุมัติให้ออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ความหมายของมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา

มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพ ที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติ ปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่าเป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสังคมได้ว่าการที่กฎหมายให้ความสำคัญ กับวิชาชีพทางการศึกษา และกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ต้องใช้ความรู้ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติสภาครู และ บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้านประกอบด้วย (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 4-5)

1. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดสำหรับผู้ที่จะเข้ามา ประกอบวิชาชีพจะต้องมีความรู้ และมีประสบการณ์วิชาชีพเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพ จึงจะ สามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้

2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ให้เกิดผลเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ ทั้งความชำนาญเฉพาะด้าน และความชำนาญตามระดับคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่ามีความรู้ความสามารถ และความชำนาญ เพียงพอที่จะดำรงสถานภาพของการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นก็คือ การกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุก ๆ 5 ปี

3. มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทาง และข้อพึงระวังในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติ และศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ตามแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภาจะกำหนดเป็นข้อบังคับต่อไป หากผู้ประกอบวิชาชีพผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณของวิชาชีพ ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นจนได้รับการร้องเรียนถึงคุรุสภาแล้ว ผู้นั้นอาจถูกคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพวินิจฉัยชี้ขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.1 ยกข้อกล่าวหา

3.2 ตักเตือน

3.3 ภาคทัณฑ์

3.4 พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 5 ปี

3.5 เพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (มาตรา 54)

ดังนั้น มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจะต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง และได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม

มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูต้องผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, หน้า 11-13)

1. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
2. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของครู

1. การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

สาระการฝึกทักษะ

1. การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา
2. ฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษาผู้เรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษา
3. มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้

4. ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา
5. ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

6. การจัดทำโครงการทางวิชาการ

สมรรถนะ

1. สามารถศึกษาและแยกแยะผู้เรียนได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน
2. สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้
3. สามารถฝึกปฏิบัติการสอน ตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน ปฏิบัติการสอน ประเมินผล และปรับปรุง

4. สามารถจัดทำโครงการทางวิชาการ

2. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สาระการฝึกทักษะ

1. การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
2. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การจัดกระบวนการเรียนรู้
4. การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้
5. การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้
6. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
7. การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
8. การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
9. การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้
10. การสัมมนาทางการศึกษา

สมรรถนะ

1. สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ
2. สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน
3. สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
4. สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูกำหนด โดยคณะกรรมการคุรุสภา ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน และปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ ดังงานวิจัยต่อไปนี้

งานวิจัยที่ 1 อุไรวัลย์ ขวัญแก้ว (2542) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน คือ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา และในส่วนของปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา และการสัมมนาทางการศึกษา

งานวิจัยที่ 2 สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (2543) ได้ศึกษาวิจัยหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏให้สามารถผลิตและพัฒนาครู ในส่วนของประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียนมีข้อสรุปคือ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา การฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษาผู้เรียนโดยการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษา ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา และการจัดทำโครงการวิชาการ

นอกจากงานวิจัยนี้ยังมีปัจจัยของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนา

ผู้เรียน การนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการบันทึก และรายงานผลการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่ 3 คงศักดิ์ ธาตุทอง และไพโรจน์ เดิมเดชาติพงศ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การฝึกทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีข้อสรุปเกี่ยวกับ ปัจจัยของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

งานวิจัยที่ 4 ประมุข กอปรสิริพัฒน์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการใช้หลักสูตร การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูระหว่างเรียน คือ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานศึกษา และการจัดทำโครงการวิชาการ

นอกจากงานวิจัยนี้ยังมีปัจจัยของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพในสถานศึกษา

งานวิจัยที่ 5 บุรี แดงสูงเนิน, ประมุข กอปรสิริพัฒน์ และวิภากร ถิมสุธากุล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เหมาะสมกับ สถาบันราชภัฏ มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน คือ การจัดทำโครงการวิชาการ

งานวิจัยที่ 6 เบญจวรรณ เกิดในมงคล (2546) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มี ผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน คือ การฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกันกับ สถานศึกษา และการฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมี ส่วนร่วมในสถานศึกษา

นอกจากงานวิจัยนี้ยังมีปัจจัยของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอน ในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการบันทึก และรายงานผลการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่ 7 กฤษณา ชินสิญจน์, พงษ์ศิริ เลหาสุรโยธิน และปาริชาติ จิตรน้า (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของกระบวนการจัดการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครูต่อการนำไปใช้ในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน คือ การฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา และการฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

นอกจากงานวิจัยนี้ยังมีปัจจัยของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การเลือกใช้ การผลิตสื่อ และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ และการใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่ 8 สมาคมเพื่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสหรัฐอเมริกา (1995 อ้างถึงใน รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2548) ได้รายงานประจำปีเกี่ยวกับผลการศึกษาปัญหาที่ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่สบายใจ และเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รายงานนี้มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการฝึกปฏิบัติ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา และการฝึกปฏิบัติ การดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

นอกจากรายงานนี้ยังมีปัจจัยของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่ 9 มาร์ค (Marks, 1995 อ้างถึงใน ประมุข กอปรสิริพัฒน์, 2545) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของกระบวนการสังคมประจักษ์ต่อครูก่อนเข้าประจำการ มีข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ คือ การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียนที่มีความสำคัญสูงสุด คือ ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา และฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในสาขาวิชาเฉพาะการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และการใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ สรุปงานวิจัยดังกล่าวได้ดังตารางที่ 4 และปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะสรุปได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ระหว่างเรียน

มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ของการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพระหว่างเรียน	ปัจจัยที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู								สรุป ความสำคัญ
	วิจัย								
	1	2	3	4	5	6	7	8	
1. การบูรณาการความรู้ทั้งหมด มาใช้ในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพในสถานศึกษา	✓	✓		✓					3
2. ฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษา ผู้เรียนโดยการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล และนำเสนอ ผลการศึกษา		✓							1
3. มีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ในการพัฒนา และปรับปรุง หลักสูตร รวมทั้งการนำ หลักสูตรไปใช้									0
4. ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ ร่วมกับสถานศึกษา		✓				✓	✓	✓	4
5. ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัด กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วม ในสถานศึกษา		✓				✓	✓	✓	4
6. การจัดทำโครงการทางวิชาการ		✓		✓	✓				3

สภาพข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้

1. จังหวัดยะลา

สภาพข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดยะลา มีดังนี้ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดยะลา, 2555)

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขา และหุบเขา ตั้งแต่ตอนกลางจนถึงใต้สุดของจังหวัด มีที่ราบบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ บริเวณที่ราบแม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรีไหลผ่านอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางถึงสูงมาก โดยเฉลี่ยระหว่าง 100 - 200 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบ และสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญอยู่ 2 เทือกเขา คือ เทือกเขาสันกาลาคีรี เริ่มจากอำเภอเบตง เป็นแนวยาวคั่นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียและเทือกเขาปิไล ซึ่งเป็นเทือกเขาอยู่ภายในจังหวัดในเขตตำบลลูดี บันนังสตาของอำเภอเมืองยะลา ถึงอำเภอกรงปินัง และอำเภอรามัน

จังหวัดยะลา มีแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำปัตตานี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในท้องที่อำเภอเบตง ไหลผ่านอำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา อำเภอยะรัง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี และไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ความยาวประมาณ 210 กิโลเมตร บริเวณที่แม่น้ำปัตตานีไหลผ่านเขตอำเภอเบตง อำเภอธารโต และอำเภอบันนังสตา เป็นพื้นที่ระหว่างภูเขา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจึงได้ก่อสร้างเขื่อนบางลางขึ้นที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา เป็นเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำอีกแห่งหนึ่งของภาคใต้ ติดตั้งเครื่อง ดำเนินไฟฟ้า 3 เครื่อง มีกำลังผลิตรวม 72,000 กิโลวัตต์

แม่น้ำอีกสายหนึ่งที่ไหลผ่านจังหวัดยะลา คือ แม่น้ำสายบุรี ต้นกำเนิดจากภูเขาสันกาลาคีรี ซึ่งกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ไหลผ่านอำเภอแว้ง อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส ผ่านอำเภอรามัน จังหวัดยะลา แล้วไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ความยาวประมาณ 150 กิโลเมตร

ภูเขาที่สำคัญของจังหวัดยะลา คือ ภูเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเริ่มต้นจากเขตอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผ่านอำเภอยะหา อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต และอำเภอเบตง เป็นสันเขาที่แบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย และเป็นต้นน้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำสายบุรี อีกภูเขาหนึ่ง คือ ภูเขาปิไล อยู่ระหว่างตำบลลูดี ตำบลบันนังสตา และตำบลกรงปินัง อำเภอเมืองยะลา เป็นเทือกเขายาวเหยียดติดต่อกับเขตอำเภอรามัน และอำเภอบันนังสตา นอกจากนั้นยังมีภูเขาปรินยอม ซึ่งอยู่ระหว่างเขตอำเภอรามัน และอำเภอบันนังสตา

จากสภาพภูมิประเทศที่อุดมไปด้วยภูเขา ทำให้จังหวัดยะลามีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี ทำให้อากาศชุ่มชื้น อากาศอบอุ่นในตอนกลางวัน และเย็นสบายในเวลากลางคืน

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดยะลาตั้งอยู่ในเขตรมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่ พฤษภาคม- กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 23.1 องศาเซลเซียส และสูงสุดเฉลี่ย 32.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,281.6 มิลลิเมตรต่อปี มีฝนตกเฉลี่ย 135 วันต่อปี เดือนตุลาคม – พฤศจิกายน มีฝนตกชุกที่สุด

เขตการปกครองและพื้นที่

จังหวัดยะลา แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 379 หมู่บ้าน

จังหวัดยะลา มีหน่วยงานส่วนราชการ ดังนี้

1. ราชการส่วนภูมิภาค 34 ส่วนราชการ อำเภอ 8 อำเภอ
2. ราชการส่วนกลาง 78 หน่วยงาน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 63 หน่วยงาน

การปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดยะลา มีการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย

- เทศบาล 11 แห่ง (แยกเป็น เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาล

ตำบล 9 แห่ง)

- องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

- องค์การบริหารส่วนตำบล 52 แห่ง

ศาสนา

จังหวัดยะลา มีวัดในพุทธศาสนา 45 วัด มีมัสยิด 455 โบสถ์คริสต์ 5 แห่ง อื่น ๆ 3 แห่ง ประชากรนับถือศาสนาต่าง ๆ ในจังหวัดยะลา มีดังนี้

พุทธ จำนวน 133,324 คน คิดเป็นร้อยละ 28.02

อิสลาม จำนวน 341,355 คน คิดเป็นร้อยละ 71.74

คริสต์ จำนวน 1,142 คน คิดเป็นร้อยละ 0.24

2. จังหวัดสงขลา

สภาพข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสงขลา มีดังนี้ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2555)

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทย

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอรลิส ของประเทศมาเลเซีย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

ลักษณะภูมิประเทศ

ทิศเหนือ: พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

ทิศตะวันออก: พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมทะเล

ทิศใต้และทิศตะวันตก: พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และที่ราบสูงซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญ

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลามีพื้นที่อยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปีคือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนมกราคม และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าวส่งผลให้เกิดฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ

ฤดูร้อน - เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม

ฤดูฝน - เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนมกราคม

จังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2543 มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดปี 2,417.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตก 194 วัน ฝนตกมากที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน วัดได้ 878.5 มิลลิเมตร ฝนตกน้อยที่สุดในเดือนกรกฎาคม วัดได้ 25.9 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ย 27.6 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยทั้งปี 36.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยทั้งปี 21.9 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ 78.4 เปอร์เซ็นต์

สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับกิจกรรม รองลงมาได้แก่ การพาณิชย์ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และอื่น ๆ ปี พ.ศ. 2541 จังหวัดสงขลามีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (G.P.P) ณ ราคาตลาด 84,498 ล้านบาท ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาการเกษตรมูลค่า 32,092 ล้านบาท สาขาบริการ 12,704 ล้านบาท สาขาการค้าส่งและค้าปลีก 9,293 ล้านบาท สาขาการธนาคาร การประกันภัย 7,058 ล้านบาท และสาขาอื่น ๆ มูลค่า 23,351 ล้านบาท รายได้เฉลี่ยของประชากรในจังหวัด (ปี พ.ศ. 2541) เท่ากับ 65,706 บาท/คน/ปี

การนับถือศาสนาศาสนา

ประชากรจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 64.03 รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 32.84 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 2.37 นอกนั้นนับถือศาสนาอื่น ๆ อีกร้อยละ 0.76 แหล่งข้อมูล: สำนักงานจังหวัดสงขลา

ประเพณีและวัฒนธรรม

จังหวัดสงขลาเป็นเมืองเก่าเมืองแก่ มีโบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และการละเล่นพื้นเมืองที่เป็นมรดกวัฒนธรรมประเพณีมากมาย เช่น การชักพระ การทำบุญวันสารทเดือนสิบ วันลอยกระทงและการละเล่นกีฬาพื้นบ้านที่น่าสนใจ เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา การเล่นสบ้า ใน 5 อำเภอชายแดน มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก มีวัฒนธรรมการถือศีลอด การจัดงานวันเมาลิด ชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธในพื้นที่จังหวัดสงขลา มีความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จังหวัดสงขลามีแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานที่กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนแล้ว 48 แห่ง โดยมีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ เช่น กำแพงเมืองสงขลา หอวีเชียร เทวดำรง ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง วัดมัสยิดมาวาส และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา เป็นต้น

3. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สภาพข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้ (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2555)

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศอีกจังหวัดหนึ่ง เพราะมีธรรมชาติอันสวยงาม ทั้งหมู่เกาะต่าง ๆ เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า เกาะนางยวน หมู่เกาะอ่างทอง และมีพื้นที่ป่าดิบชื้นบนบกที่อุดมด้วยพืชพรรณอันหลากหลาย สายน้ำมากมาย และสัตว์ป่านานาชนิด

สุราษฎร์ธานียังเพียบพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทุกรูปแบบครบครัน มีการคมนาคมที่สะดวกทั้งทางรถ รถไฟ เรือ และเป็นที่ตั้งของสนามบินถึง 2 แห่ง ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จนปัจจุบันได้กลายเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนใต้ ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติหลั่งไหลไปเยี่ยมชมเยือนปีละหลายล้านคน

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่ประมาณ 12,891 ตารางกิโลเมตร หรือ 8,056,875 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคใต้ สภาพภูมิประเทศมีความหลากหลายตั้งแต่เกาะขนาดต่าง ๆ ในทะเลอ่าวไทย ภูเขา ที่ราบสูง ที่ราบชายฝั่ง ทะเล และที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำที่สำคัญ คือ แม่น้ำตาปี และแม่น้ำไชยา มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 156 กิโลเมตร

สุราษฎร์ธานีเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีชนพื้นเมืองเป็นพวกชัมปและชาวมลายูดั้งเดิม ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตลุ่มน้ำหลวง (แม่น้ำตาปี) และบริเวณอ่าวบ้านดอน และจากการค้นพบร่องรอยของอารยธรรมศรีวิชัยในเขตอำเภอไชยา และพบร่องรอยของเมืองเก่าอีกหลายแห่งบริเวณรอบอ่าวบ้านดอน เช่น เมืองกาญจนดิษฐ์ เมืองท่าทอง เมืองพุนพิน และเมืองเวียงสระ จึงสันนิษฐานว่า เมืองไชยาเคยเป็นราชธานีของอาณาจักรศรีวิชัยในอดีต

ปัจจุบันจังหวัดสุราษฎร์ธานีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอพุนพิน อำเภอกีรีรัฐนิคม อำเภอพนม อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอเกาะสมุย อำเภอดอนสัก อำเภอไชยา อำเภอท่าชนะ อำเภอท่าฉาง อำเภอบ้านนาสาร อำเภอพระแสง อำเภอเวียงสระ อำเภอกะเปอร์ อำเภอบ้านตาขุน อำเภอเกาะพะงัน อำเภอบ้านนาเดิม อำเภอชัยบุรี และกิ่งอำเภอวิภาวดี

ที่ตั้ง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ โดยมีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 6 ของประเทศ และอันดับ 1 ของภาคใต้

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่กว้างใหญ่ และมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย ได้แก่ ภูมิประเทศแบบที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบสูง รวมทั้งภูมิประเทศแบบภูเขา ซึ่งกินพื้นที่ของจังหวัดถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีทิวเขาภูเก็ตทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ของจังหวัด และมีลุ่มน้ำที่สำคัญ คือ ลุ่มน้ำตาปี ไชยา ท่าทอง เป็นต้น

4. จังหวัดนครศรีธรรมราช

สภาพข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีดังนี้ (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2555)

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า 1800 ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏในขณะนี้ยืนยันได้ว่า นครศรีธรรมราช มีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย

ด้วยเหตุที่นครศรีธรรมราชมีประวัติอันยาวนานมาก่อนกรุงสุโขทัย ซึ่งถือว่าเป็นราชธานีแรกของไทยมีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์มาก่อน ศิลปวัฒนธรรม เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ช่างฝีมือพื้นบ้าน การละเล่น และขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจึงมีมาก ซึ่งชาวเมืองยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่

ในปัจจุบัน นครศรีธรรมราชจึงมีอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ บ้านเมืองมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ที่ตั้ง ขนาด

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,942,502 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,240,664 ไร่ มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98 ของพื้นที่ทั้งประเทศที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด 9 องศาเหนือ และลองจิจูด 100 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอบ้านคอนไต้ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอดจังหวัดตรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทรประมาณ 225 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร เป็นผลให้ ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง

ได้แก่ บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดลงไปถึงตอนใต้สุด บริเวณพื้นที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลาง ได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูงสุดในจังหวัด คือ เขาหลวง ซึ่งสูงประมาณ 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

นอกจากนี้เทือกเขาดังกล่าวยังเป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอระหว่างอำเภอทุ่งสง อำเภอนวกกับอำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอลานสกา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอพรหมคีรี อำเภอท่าศาลา และเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชกับอำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกด้วย

บริเวณเทือกเขาตอนกลาง มีเส้นทางคมนาคมผ่านจากบริเวณที่ราบชายฝั่งตะวันออกไปยังบริเวณที่ราบด้านตะวันตกได้ คือ ทางหลวงหมายเลข 40 ซึ่งข้ามจากอำเภอสิชล อำเภอนอมสู่เขตอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทางหลวงหมายเลข 405 จากอำเภอลานสกา

ไปสู่อำเภอนางในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช และทางหลวงหมายเลข 4 จากอำเภอร่อนพิบูลย์ ไปสู่อำเภอทุ่งสง

2. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก

ได้แก่ บริเวณตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้ เป็น 2 ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชลงไปทางใต้ เป็นที่ราบที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร มีแม่น้ำลี้คลองที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสาย นับเป็นที่ราบซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัด ลำน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง และมีคลองสายเล็กในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกหลายสาย เช่น คลองปากพญา และคลองท้ายวัง เป็นต้น อีกบริเวณหนึ่งคือ ตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือ เป็นบริเวณฝั่งแคบๆ ไม่เกิน 15 กิโลเมตร อำเภอที่อยู่ในเขตที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอขนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด

3. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด จึงมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่บริเวณที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอนางใน อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอดำพระพรหม และอำเภอทุ่งสง ลำน้ำสำคัญ ได้แก่ ต้นน้ำของแม่น้ำตาปีไหลผ่านอำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ ยังมีลำน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำตรังอีกด้วย คือ น้ำตกโยง และคลองวังหีบ ซึ่งไหลผ่านอำเภอทุ่งสงไปยังอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และออกทะเลอันดามันที่อำเภอกันตัง

การปกครอง

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีส่วนราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 34 ส่วนราชการ และอำเภอ 23 อำเภอ ส่วนราชการส่วนกลาง 96 หน่วยงาน และปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 185 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 36 แห่ง (แยกเป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง และเทศบาลตำบล 32 แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล 148 แห่ง

5. จังหวัดภูเก็ต

สภาพข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดภูเก็ตมีดังนี้ (สำนักงานจังหวัดภูเก็ต ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต, 2555)

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ทางฝั่งทะเลด้านตะวันตกของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพฯ 862 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงหมายเลข 4 สายเพชรเกษม และทางหลวงหมายเลข 402 สายโคกกลอย – ภูเก็ต

(ในเขตภูเก็คือ ถนนเทพกระษัตรี) พื้นที่ทั้งหมดประกอบด้วยเกาะใหญ่ และเกาะบริวาร อีก 32 เกาะ มีพื้นที่รวมกันทั้งหมดประมาณ 543 ตารางกิโลเมตร โดยตัวเกาะใหญ่มีความยาวจากเหนือจดใต้ประมาณ 48.7 กิโลเมตร มีความกว้างจากตะวันออกไปตะวันตกประมาณ 21.3 กิโลเมตร จังหวัดภูเก็ตอยู่ในกลุ่ม 6 จังหวัด ฟังทะเลตะวันตกหรือทะเลอันดามัน คือ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูเก็ต มีรูปร่างเป็นเกาะเรียวยาวจากเหนือไปใต้ มีเกาะบริวารน้อยใหญ่ล้อมรอบพื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ 70 เป็นที่ราบสูงหรือภูเขา มีเทือกเขาทอดยาวในแนวเหนือใต้ ยอดเขาที่สูงที่สุดคือ ยอดเขาไม้เท้าสิบสอง สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 529 เมตร เป็นแนวกำแพงลมและฝน ทำให้ภูเก็ตปลอดภัยจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และพื้นที่ประมาณร้อยละ 30 เป็นที่ราบแถบเชิงเขาและชายฝั่งทะเลอยู่บริเวณตอนกลางและตะวันออกของเกาะ โดยพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกมีสภาพเป็นหาดโคลนและป่าชายเลน ส่วนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นภูเขาและหาดทรายที่สวยงาม และบริเวณที่เป็นที่ราบตัดจากภูเขาลงมามีสภาพพื้นที่เป็นที่ดอนลักษณะถูกคลื่นถล่มถลาย และต่อจากบริเวณนี้จะเป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่สำคัญ คือ เทศบาลนครภูเก็ต ชุมชนฉลอง ชุมชนราไวย์ และชุมชนเกาะแก้ว เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

ภูเก็ต มีอากาศแบบฝนเมืองร้อน มีลมพัดผ่านตลอดเวลา อากาศอบอุ่น และชุ่มชื้นตลอดปี มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ช่วงมรสุมที่ผ่านเข้ามาจะเป็นช่วงสั้น ๆ (ประมาณ 20-30 นาที) จากนั้นตามด้วยฝนที่ตกหนัก ในช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม จะมีกระแสน้ำและคลื่นแรง ซึ่งทำให้พื้นที่ของหาดบางส่วนไม่มีความปลอดภัย ถ้าหากว่ามีธงสีแดงบนชายหาดเป็นสัญลักษณ์ในการเตือนแก่นักท่องเที่ยวว่าไม่ควรลงไปทำกิจกรรม หรือว่ายน้ำบริเวณชายหาด

ฤดูร้อน จะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายนของทุกปี อุณหภูมิจะอยู่ที่ประมาณ 27-36 องศาเซลเซียส เป็นฤดูแห่งการท่องเที่ยว ซึ่งมีนักท่องเที่ยวจากยุโรปหนีอากาศที่หนาวเย็นมาท่องเที่ยวภูเก็ตเป็นจำนวนมาก กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมมากในภูเก็ต คือ การนอนอาบแดดตามชายหาดต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงการเล่นเลียบชายหาด กิจกรรม และกีฬาทางน้ำมากมาย การท่องเที่ยวในช่วงไฮซีซั่น คุณอาจจะต้องทำใจยอมรับกับความหนาแน่นของคน และราคาที่สูงลิ่วของที่พัก

ฤดูฝน จะอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม เพราะอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดผ่านทะเลอันดามัน ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤษภาคม กันยายน และตุลาคม ฝนตกอาจจะทำให้คุณไม่สนุกนักกับกิจกรรมกลางแจ้ง

สภาพเศรษฐกิจ

จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจจังหวัดภูเก็ต พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของภูเก็ต ประมาณร้อยละ 24 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดทำงานในภาคธุรกิจโรงแรมและภัตตาคาร รองลงมา ร้อยละ 19 ทำงานเกี่ยวกับการขายปลีก และประมาณร้อยละ 5 – 10 เท่านั้นที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างการจ้างงานของประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดภูเก็ต ร้อยละ 73 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาร้อยละ 25 นับถือศาสนาอิสลาม และนับถือศาสนาคริสต์และอื่น ๆ

ประเพณีและวัฒนธรรม

งานท้าวเทพกษัตรีฯ ท้าวศรีสุนทร ตรงกับวันที่ 13 มีนาคม ในงานเฉลิมฉลองนี้ มีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เพื่อสดุดีในวีรกรรมของท่านครั้งเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ที่สองวีรสตรี สามารถปกป้องเมืองถลางให้รอดพ้นจากข้าศึกพม่า และสดุดีในวีรกรรมของท่าน

งานประเพณีปล่อยเต่า ตรงกับวันที่ 13 เมษายน หรือวันสงกรานต์ กรมประมงได้กำหนด ให้เป็นวันประมงแห่งชาติ มีประเพณีปล่อยลูกเต่าที่มีอายุตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปลงทะเล โดยจะจัดงาน ขึ้นที่หาดในยาง ซึ่งเป็นบริเวณที่เต่าขึ้นมาวางไข่เป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้าน กีฬาทางน้ำ และนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเลให้ชมกันในงานด้วย

เทศกาลอาหารทะเล จัดขึ้นในเดือนพฤษภาคม เพื่อเผยแพร่อาหารทะเลที่มีชื่อเสียงของ จังหวัดภูเก็ต และเป็นการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาภูเก็ตในฤดูฝน กิจกรรมต่าง ๆ ในงาน ได้แก่ การประกวดขบวนแห่ทรัพยากรท่องเที่ยวทางทะเล การออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และอาหารทะเล สาธิตการประกอบอาหารประจำภาค นิทรรศการแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ชาวเล การประกวดสาวงาม และการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

งานผัสดอ เป็นประเพณีของชาวภูเก็ตเชื้อสายจีน โดยในช่วงเดือน 7 ของจีน หรือ เดือน 9 ของไทย จะมีพิธีไหว้บรรพบุรุษด้วยเครื่องเซ่นต่าง ๆ และมีขนมชนิดหนึ่งเป็นรูปเต่า ขนาดต่าง ๆ ทำด้วยแป้งทาสีแดง คนจีนเชื่อว่าเต่าเป็นสัตว์ที่มีอายุยืน ดังนั้นการเซ่นไหว้ด้วยขนม รูปเต่า จึงเป็นการต่ออายุให้ตนเอง และถือเป็นกุศล

เทศกาลกินเจ กำหนดจัดในวันขึ้น 1-9 ค่ำเดือน 9 ของจีน ซึ่งจะอยู่ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม ระหว่างถือศีลกินเจ ชาวบ้านจะไปรับอาหารจากศาลเจ้า มีพิธีกรรมแสดงอภินิหาร ตามความเชื่อ เช่น ลุยไฟ ไต่บันไดมิด เป็นต้น มีการแห่เจ้าไปตามถนนต่าง ๆ โดยชาวบ้าน สองฝั่งถนนจะจุดประทัดไปตลอดทาง ประเพณีนี้ถือว่าการอุทิศความดีให้กับพระ และเทวดา ฟาดิน เพื่อให้พระคุ้มครองชาวภูเก็ตตลอดไป

มหกรรมไตรกีฬา จัดขึ้นที่ลากูน่า ภูเก็ต ในเดือนตุลาคม มีการแข่งขันว่ายน้ำ 1.8 กิโลเมตร ปั่นจักรยาน 55 กิโลเมตร และวิ่ง 12 กิโลเมตร และมีการถ่ายทอดสดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

งานประเพณีลอยเรือชาวเล เป็นพิธีที่จัดขึ้นในกลางเดือน 6 และ 11 โดยกลุ่มชาวเล ที่หาดราไวย์ และบ้านสะพาน จะมีพิธีลอยเรือในวันขึ้น 13 ค่ำ และกลุ่มชาวเลที่แหลมหลา (ทางตอนเหนือของเกาะภูเก็ต) จะมีพิธีลอยเรือในวันขึ้น 15 ค่ำ ซึ่งถือเป็นพิธีสะเดาะเคราะห์ของชาวเลคล้ายกับพิธีลอยกระทงของชาวไทย มีการสร้างเรือจากไม้ระกำ ตัดผมตัดเล็บ และทำตุ๊กตาไม้เป็นรูปคนใส่ลงไปในเรือแล้วนำไปลอยเพื่อนำเอาความทุกข์โศก เคราะห์ร้ายต่างๆ ออกไปสู่ทะเล มีการเดินรำ สุนทสนานรอบลำเรือ ที่เรียกว่า “รำรองเง็ง” นั่นเอง

เทศกาลเปิดฤดูกาลท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ต ตรงกับวันที่ 1 พฤศจิกายน โดยเริ่มจัดงานครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 ณ หาดป่าตอง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เวียนมาถึงอีกครั้ง และเป็น การส่งเสริมความสามัคคีระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจสาขาต่าง ๆ หน่วยงานราชการ และประชาชน ในงานมีกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น พิธีตักบาตรในตอนเช้า การแข่งขันกีฬาทางน้ำ การประกวดสาวงามโดยคัดเลือกจากนักท่องเที่ยวชาติต่าง ๆ

งานแข่งขันเรือใบชิงถ้วยพระราชทาน เริ่มมีขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2530 เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ 5 รอบ และหลังจากนั้น จึงกำหนดจัดงานขึ้นในช่วงวันเฉลิมพระชนมพรรษาซึ่งตรงกับวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี โดยมี เรือใบจากประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมการแข่งขันที่บริเวณหาดในหาน เพื่อชิงถ้วยพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

แนวคิดการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “รูปแบบ” หรือ “Model” เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่าง ซึ่งโดยทั่วไป แล้วรูปแบบจะหมายถึง สิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นที่เป็นรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น รูปแบบจำลองสิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท รูปแบบในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น (สมุทร ชำนาญ, 2546, หน้า 3)

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัย หรือ ตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์ หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วย เข้าใจข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546, หน้า 31)

จากความหมายของคำว่า รูปแบบ สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แนวทาง แนวปฏิบัติที่กระทำซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นลักษณะที่ชัดเจน มีแนวโน้มสามารถทำนาย และสามารถนำมาเขียนเป็นหลักการได้

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทที่แตกต่างกันออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท คือ (Keeves, 1988, pp. 561-565)

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับได้กับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบ จึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น
2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Weil เป็นต้น
3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา และศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย
4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วแสดงว่า รูปแบบมีหลายประเภท และรูปแบบก็จะแตกต่างออกไป ในแต่ละสาขา เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

คีฟส์ (Keeves, 1988, p. 560) กล่าวถึงรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุ หรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

ความหมายของการพัฒนา

ปัจจุบันคำว่า การพัฒนา เป็นคำที่ใช้กันกว้างขวางในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ จนกระทั่งถึงระดับบุคคล ทั้งนี้คำว่า “การพัฒนา” ใช้ในภาษาอังกฤษว่า “Development” นำมาใช้เป็นคำเฉพาะ และใช้ประกอบคำอื่นก็ได้ เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนาข้าราชการ เป็นต้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังกล่าวมาแล้วเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนานั้น ได้มีผู้ให้ความหมายเอาไว้หลายความหมาย

ความหมายจากรูปศัพท์ โดยรูปศัพท์คำว่า การพัฒนา ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Development ซึ่งหมายถึง การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้น ความก้าวหน้า ส่วนความหมายในภาษาไทยนั้น หมายถึง การทำให้เจริญ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546, หน้า 11) กล่าวถึง การปฏิบัติในเชิงของการสร้างความเจริญ เรียกว่า การพัฒนา นอกจากนี้ ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2548, หน้า 5) ก็ได้กล่าวถึงการพัฒนาที่มีการศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งสติปัญญา เจตคติ ค่านิยม ทักษะและพฤติกรรม ทศนะดังกล่าวจะมีความเชื่อมโยงกัน ระหว่างการพัฒนากับการพัฒนาคนจนแทบจะเป็นความหมายเดียวกัน

การพัฒนา โดยความหมายจากรูปศัพท์จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตงอกงามและดีขึ้น จนเป็นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทย และเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายอื่น ๆ

ส่วนการพัฒนาที่เป็นความหมายโดยทั่วไปนั้น มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายจากรูปศัพท์ คือหมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ

ทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาต่างกัน กล่าวคือ ถ้าในปัจจุบัน สภาพการณ์ของสิ่งนั้นดีกว่า สมบูรณ์กว่า ก็แสดงว่าเป็นการพัฒนา (สฤณ สุทธิจิต, 2549, หน้า 8) การพัฒนาในความหมายทั่วไปจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้คุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม

ลักษณะของการพัฒนา

เมื่อการพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากแหล่งและหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ แต่ลักษณะที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (สฤณ สุทธิจิต, 2549, หน้า 9-11)

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านการพัฒนาบริหารศาสตร์

2. มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3. มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

4. เป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใครด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

5. เป็นวิธีการ เป็นการพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

6. เป็นปฏิบัติการ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผน และโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการ และคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสม หรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการเป็นอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

9. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสม หรือพึงพอใจหรือไม่ และระดับใด เป็นต้น

10. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์ สังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการพัฒนาใหม่จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

จากการนำคำว่า “การพัฒนา” มาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป จึงทำให้แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแตกต่างกันออกไปหลายแนวความคิด ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1. แนวความคิดแบบวิวัฒนาการ (Evolution) เป็นการนำการพัฒนาไปใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาแนวความคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้า (Progress) มาก

2. แนวความคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่าการพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป คือ เฉพาะในโครงการสร้างและเป็นการปฏิบัติ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

3. แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ (Economic) นักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา การพัฒนาในแนวความคิดนี้ จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม ความทันสมัย และการเจริญเติบโตมาก

4. แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม (Social Action) เป็นแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมในรูปของการวางแผน

ปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

5. แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม (Social Conflict) เป็นแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบบสังคมนิยม ที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคม โดยถือว่าการนำระบบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนาในแนวความคิดนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2534, หน้า 93-94)

6. แนวความคิดแบบการพัฒนาชุมชน (Community Development) เป็นแนวความคิดที่องค์การสหประชาชาตินำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาที่กล่าวมาแล้ว ในเรื่องความเป็นมาของการพัฒนา กล่าวคือ การให้คนและกลุ่มคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และเป็นผู้ได้รับผลของการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน

กล่าวโดยสรุปแล้วลักษณะของรูปแบบเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่เป็นพลวัต มีแผนงานวิธีการและการปฏิบัติตามความเหมาะสมของมนุษย์ และมีเกณฑ์และตัวชี้วัดสามารถเปลี่ยนแปลงได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิวัฒนาการเพื่อแสดงถึงความก้าวหน้า

การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบอาจจะมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองตอนใหญ่ ๆ คือ การสร้างรูปแบบ (Construct) และการหาความตรง (Validity) ของรูปแบบ (Willer, 1967, p. 83)

สมุทร ชำนาญ (2546) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีมุ่งศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับสภาพสังคม โดยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วิธีการบริหารโรงเรียนที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพื่อถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นการพัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 เป็นขั้นการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ส่วนการพัฒนารูปแบบอีกวิธีหนึ่งตามแนวทางการศึกษาของรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2548, หน้า 92-93) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ซึ่งในการศึกษามีรายละเอียดในการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิด และหลักการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโครงการนำร่องการวิจัย และการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาสภาพจริงจากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบจำลองเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยการสังเคราะห์แบบสัมภาษณ์จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 นำมาสร้างเป็นรูปแบบจำลองระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยการสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบเลือกตอบ เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพัฒนารูปแบบระบบบริหารคุณภาพทั้งองค์การ โดยใช้เทคนิคเดลฟายจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการใช้รูปแบบจำลองจากขั้นตอนที่ 2 นำมาศึกษาวิเคราะห์ และกำหนดรูปแบบระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การด้วยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 การสรุปและนำเสนอรูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การ และจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิเคราะห์ในการสร้างรูปแบบสรุปได้ว่า การสร้างรูปแบบ (Model) ไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ (Intensive Knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่จะสร้างรูปแบบให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐาน และหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้น และหาคุณภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น ส่วนการพัฒนารูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบและการประเมินความเหมาะสมหาคุณภาพของรูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อุไรวัลย์ ขวัญแก้ว (2542) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูและศึกษานโยบายการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ของสำนักงานสภานิสิตบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี และศึกษาสภาพการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ดังนี้

1. หลักการและแนวคิด

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาควรมุ่งเน้นการออกไปอยู่ในโรงเรียน เพื่อฝึกประสบการณ์ในสถานที่จริง โดยคัดเลือกจากครูดีเด่น หรือครูต้นแบบเป็นที่เลี้ยงให้กับนักศึกษา สถาบันจัดให้มีค่าตอบแทนและสิทธิพิเศษในการพัฒนาวิชาชีพให้แก่อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเสนอปริมาณงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นผลงานวิชาการ เพื่อพัฒนารูปแบบและให้มีงานวิจัยเป็นระยะ

2. วัตถุประสงค์

การดำเนินการเพื่อให้ให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และรับผิดชอบงานครูในสถานการณ์จริงให้นักศึกษาได้รับการแนะนำ ถ่ายทอดคุณสมบัติในการเป็นครูจากอาจารย์พี่เลี้ยง ซึ่งเป็นครูต้นแบบและให้การดำเนินงานเป็นไปเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และบุคลากรในโรงเรียน มีการสัมมนาร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดดำเนินงาน

ในขั้นเตรียมการมีการคัดสรรโรงเรียนเข้าร่วม จัดประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้อง ปฐมนิเทศนักศึกษา พัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยง ขึ้นปฏิบัติงาน ระยะแรกมอบหมายภาระงานให้อาจารย์พี่เลี้ยงจัดเตรียมนักศึกษาได้ศึกษางานในฐานะต่าง ๆ และปฏิบัติงานในหน้าที่ครูภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดของอาจารย์พี่เลี้ยง

4. บทบาทหน้าที่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่สร้างความเข้าใจกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการคัดสรร อาจารย์พี่เลี้ยง กำกับดูแล และตัดสินผลการประเมินเป็นขั้นสุดท้าย อาจารย์พี่เลี้ยงทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำตลอดจนการถ่ายทอดคุณลักษณะความเป็นครูให้แก่นักศึกษา โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาจารย์นิเทศก์มีหน้าที่จัดเตรียมนักศึกษา ประสานงาน ติดตามผล และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

5. การสร้างความร่วมมือทางการศึกษา

สถาบันสร้างความเข้าใจแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนต้องคัดสรรบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นอาจารย์พี่เลี้ยง องค์กรชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมสนับสนุน และจัดตั้งองค์กรเครือข่าย เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในท้องถิ่นในระยะยาว

สำนักงานสภาพัฒนาการศึษา (2543) ให้คณะทำงาน ผู้รู้ และผู้ชำนาญการด้านหลักสูตร การฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ ศึกษาวิจัยหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏ ให้สามารถผลิตและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีสำนักพัฒนาการฝึกหัดครูทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ โดยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ จัดประชุมสัมมนา และการทำประชาพิจารณ์ เรื่อง “หลักสูตรฝึกหัดครูราชภัฏปฏิบัติครูไทย” รับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องกับการผลิต และ พัฒนาครู และบุคลากรในสังคมทุกส่วน ณ สถาบันราชภัฏ 8 ภูมิภาคที่เป็นผู้แทนแต่ละภูมิภาค จัดทำเป็นข้อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏทั้ง 36 แห่ง มาร่วมกันวิพากษ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมก่อนที่จะสรุปผลเพื่อที่จะนำไป ทดลองใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกหัดครูของสถาบันราชภัฏต่อไป ในส่วนของการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ได้ข้อสรุปดังนี้

1. ให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกชั้นปี โดยเริ่มจากการเป็นผู้ช่วยครู และให้มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นตามชั้นปีจนถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณจริง
2. เน้นการนิเทศที่โรงเรียนโดยดูความพร้อมของโรงเรียนด้วย
3. เพิ่มระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มากขึ้น
4. นอกจากฝึกประสบการณ์ด้านการสอนแล้วต้องมีกิจกรรมระหว่างชุมชนด้วย
5. มีการวางแผนร่วมกันระหว่างสถาบัน โรงเรียน และชุมชน
6. ควรคัดเลือกครูที่ดีมาเป็นครูพี่เลี้ยง
7. ควรรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนานักศึกษาจากหน่วยงานผู้ใช้ครู
8. มีโรงเรียนต้นแบบในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน
9. คณะครุศาสตร์ควรมีสวนย์ศึกษาการพัฒนาครู โดยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ผลิต และผู้ใช้ควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และร่วมเป็น คณะกรรมการในการพัฒนาหลักสูตร

1. ควรมีเกณฑ์วัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 6 งาน คือ

- 1.1 งานสอน

- 1.2 งานธุรการ

1.3 งานกิจการนักศึกษา

1.4 งานแนะแนว

1.5 งานพัฒนาตนเอง

1.6 งานสัมพันธ์กับชุมชน

2. ผู้สอนวิชาชีพครู ต้องมีโครงการที่สามารถทดสอบ สังเกต และลงไปดูสถานที่จริง ในด้านประสบการณ์วิชาชีพครู

3. สถาบันต้องมีส่วนช่วยพัฒนาโรงเรียนที่ส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดเวลา รวมทั้งพัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงให้มีศักยภาพ เพื่อให้การให้คำปรึกษานักศึกษาได้เป็นอย่างดี คณะทำงานมีข้อเสนอแนะด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลักสูตรผลิตครูก่อนประจำการ ต้องจัดให้ทุกชั้นปี เป็นระยะ ๆ โดยให้มีโอกาสใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งฝึกโดยตรง และเพิ่มสัดส่วนเวลาการฝึก ประสบการณ์ขึ้น ตามลำดับชั้นปี

2. จัดให้มีโรงเรียนเครือข่ายและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายเป็นโรงเรียนต้นแบบ และ ครูต้นแบบในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3. มีระบบนิเทศและการปรับปรุงการฝึกประสบการณ์ โดยร่วมมือกันระหว่างสถาบัน กับหน่วยงาน หรือสถานศึกษา

4. มีการจัดเนื้อหาฝึกประสบการณ์ตามบทบาทหน้าที่ของครู และโรงเรียนอย่างครบถ้วน ให้ครอบคลุมบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู

5. หลักสูตรพัฒนาครูประจำการให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยปฏิบัติงาน ในโรงเรียน จัดทำโครงการพัฒนางานในโรงเรียน หรือการจัดประสบการณ์อย่างหลากหลายวิธี รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ

6. มีการวัดประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ได้มาตรฐานของวิชาชีพ อย่างมี ประสิทธิภาพและคุณภาพ

ความเห็นจากการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1. ปรับปรุงระบบการนิเทศให้มีหลายรูปแบบ เช่น การนิเทศทางไกล เป็นต้น
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ และสำรวจความถนัดในวิชาชีพอย่างแท้จริง
3. ควรบูรณาการ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรวมในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้มีการปฏิบัติในสถานการณ์จริง
4. ให้ยืดหยุ่นและหลากหลาย สอดคล้องกับพื้นที่
5. ระบบการนิเทศและการประเมิน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม
6. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการฝึกประสบการณ์

ความเห็นจากการวิพากษ์ของคณบดี และผู้แทนอาจารย์คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ
มีดังนี้

1. สถาบันราชภัฏควรจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 - ขั้นที่ 1 การศึกษาสังเกตและการมีส่วนร่วม
 - ขั้นที่ 2 การทดลองสอน ควรอยู่ในภาคเรียนเดียวกัน
2. ควรปรับระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์ให้มากขึ้น
3. ควรมีค่าตอบแทนแก่โรงเรียนที่ส่งนักศึกษาในฝึกประสบการณ์
4. ควรทำสัญญากันระหว่างสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกับหน่วยงานสถานศึกษา
ที่ส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์ 1 – 5 ปี
5. จัดโรงเรียนเครือข่ายให้ชัดเจนและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยสำนักงานสภาสถาบัน
ราชภัฏเป็นแหล่งบริการวิชาการ
6. ต้องพยายามให้เป็นการฝึกงานในหน้าที่ครู (On the Job Training)
7. ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างสถาบันกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์
8. จัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อเสริมคุณลักษณะครูเก่ง ครูดี
9. ควรฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ทุกวิชาตลอดระยะเวลาของหลักสูตร
10. ควรให้มีการฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษาที่ 3
11. ร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูต้นแบบ อาจารย์คณะครุศาสตร์ เป็นต้น
12. ฝึกประสบการณ์แทรกในกลุ่มวิธีวิทยา
13. ฝึกในชั้นปีที่ 2 และ 4
14. ฝึกเต็มรูปในปีที่ 5 หรือปีสุดท้าย
15. ฝึกในโรงเรียนดีเด่น ต้นแบบของการศึกษาตัวอย่าง หรือฝึกในสถานที่ปฏิบัติการ
ครูประจำการ
16. ฝึกและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ผู้เรียนมีความริเริ่มสร้างสรรค์
17. มีมาตรฐานเป็นแบบอย่างเดียวกัน
18. กล่าวถึงกรณีพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ
19. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรผลิตครูก่อนประจำการ ต้องจัดให้ทุกชั้นปี
เป็นระยะ ๆ โดยใช้สถานศึกษาเป็นแหล่งฝึกโดยตรง
20. ให้มีโรงเรียนเครือข่าย และพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายเป็นโรงเรียนต้นแบบในการพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้

21. จัดกระบวนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยคำนึงถึงความร่วมมือระหว่างสถาบัน สถานศึกษา และชุมชน
22. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้ครอบคลุมบทบาทหน้าที่ครูอย่างครบถ้วน
23. มีการวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้ได้มาตรฐาน
24. ส่งเสริมให้นักศึกษาจัดทำแฟ้มงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
25. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาครูประจำการให้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยทำโครงการพัฒนางาน

คงศักดิ์ ธาตุทอง, ไพโรจน์ เดิมเตชาดิพงษ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การฝึกทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาใช้ฝึกทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนของนักศึกษาฝึกเรียนร่วมกันของอาจารย์นิเทศก์และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการทำวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนการปฏิบัติ (Kemmis & McTaggart, 1992 อ้างถึงใน รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2548) ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 20 คน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 60 คน ในสาขาการมัธยมศึกษา ภาควิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศส่วนใหญ่พอใจผลงานวิจัยของนักศึกษา และเห็นว่าการวิจัยส่งผลดีแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่า งานวิจัยเป็นงานหนักอย่างไรก็ตามทุกคนสามารถทำได้ และบางคนรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถทำวิจัยได้

วรารักษ์ สิทธิวงศ์ (2543) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดหลักสูตรและการดำเนินงานแทบทุกเรื่องไม่มีปัญหา ยกเว้นในเรื่องการกำหนดจำนวนหน่วยกิตการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการอนุญาตให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียน ภาระงานวิชาชีพอื่นควบคู่กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สำหรับความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษา และอาจารย์นิเทศก์ต้องการให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งในสถานศึกษา และสถานประกอบการหรือแหล่งอื่น ๆ และให้มีการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ ภาควิชาอาชีวศึกษาได้รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการกำหนดเงื่อนไขก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และกำหนดกิจกรรมที่ต้องทำระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับการดำเนินงาน โดยให้เป็น

ความร่วมมือระหว่างภาควิชาอาชีวศึกษา สำนักฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่ายทั้งนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ควบคุมการฝึกงาน และผู้บริหารสถานประกอบการ

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะความเป็นครู กระบวนการนิเทศ และติดตามผลของสถาบันราชภัฏ การเอาใจใส่ของผู้บริหาร โรงเรียนฝึกประสบการณ์ การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง เจตคติต่ออาชีพครู และการคบเพื่อนของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 2) การเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หมายความว่า การดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด จะคอยดูแลช่วยเหลือให้กำลังใจ ส่งเสริมความรู้ วิธีสอน วิธีประเมินผล วิธีปกครองชั้นเรียน ตลอดจนแนะนำงานต่างๆ ให้นักศึกษามีประสบการณ์ และความรู้

ทัศนีย์ กิตติไชย (2544, หน้า 59-62) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการสังเกต และฝึกปฏิบัติงานครูของศูนย์ปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์ต้องดูแลนักศึกษาในแต่ละภาคเรียน จำนวน 4 – 6 คน ซึ่งอาจารย์นิเทศก์ให้ความเห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลที่เหมาะสมควรจะเป็น 1 – 3 คน มากที่สุด การจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมการจัดการสังเกต และการฝึกปฏิบัติงานครู เห็นว่า ควรจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมการสูงสุดทุกรายการมากกว่าร้อยละ 80 และอาจารย์นิเทศก์กับคณะกรรมการควรสรุปปัญหาและแนวปฏิบัติร่วมกัน กำหนดแนวทางประเมินผลร่วมกัน มีการนำผลที่ได้ไปประชุมเพื่อปรับปรุงแก้ไข ควรสอบถามความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กำหนดเนื้อหาการสอนให้ชัดเจน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาระหว่างการสังเกต และการฝึกปฏิบัติงานครู มีความเห็นว่า กิจกรรมที่ควรจัดมากที่สุดคือ นักศึกษาควรศึกษาเอกสาร ประเมินผลการเรียน และการจัดปายนิเทศ

ส่วนสภาพการจัดการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู พบว่า สภาพที่ปฏิบัติจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น มีความแตกต่างกันมาก อาจารย์นิเทศก์ให้ความเห็นว่า นักศึกษาควรปฏิบัติ 12 รายการ มีค่าร้อยละสูงกว่าที่ปฏิบัติจริง โดยเห็นว่า นักศึกษาควรมีการปฏิบัติทุกครั้ง ร้อยละ 76.13 – 97.42 ในขณะที่ปฏิบัติจริงมีเพียงร้อยละ 7.10 – 40.65 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องนักศึกษาสามารถสรุปประเด็นการเรียนรู้และประสบการณ์ นำมาเขียนรายงานได้ละเอียดและมีเหตุผล นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน และนักศึกษาแสดงบทบาทการให้ความช่วยเหลือแนะนำนักเรียน ในขณะที่สังเกตและฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งมีความแตกต่างกันมากกว่าที่ควรปฏิบัติ

ปัญหาการจัดการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู ความเห็นของอาจารย์นิเทศก์ พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทในการประเมินผล ปัญหาความเพียงพอสำหรับเวลาที่ใช้ในการสังเกต และฝึกปฏิบัติงานครู และปัญหาจำนวนนักศึกษาที่อยู่ในความดูแล

ราตรี นันทสุคนธ์ (2545) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับการประเมิน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปของสถาบันราชภัฏ เพื่อให้สอดคล้องกับการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูแบบร่วมมือตามนโยบายของสถาบันราชภัฏ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ คือ

1. การกำหนดผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายสถาบันราชภัฏ ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศประจำโรงเรียน และอาจารย์นิเทศประจำวิชาเอก ฝ่ายโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้านการจัดการเรียนการสอน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติของนักเรียน อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาได้ทราบผลการฝึกปฏิบัติ และพัฒนาตนเองจนบรรลุ ตามเกณฑ์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูป และเพื่อตัดสินผลการฝึกปฏิบัติภายหลัง การพัฒนาความสามารถให้ก้าวหน้าเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบในการประเมิน ผู้เกี่ยวข้องของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งฝ่าย สถาบันราชภัฏและฝ่ายโรงเรียน ได้กำหนดมาตรฐานในการประเมินเป็น 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ ความเป็นครู ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และด้านคุณภาพงานส่งเสริมความเป็นครู

4. ขั้นตอนการประเมิน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจในกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นที่ 2 การกำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 3 การแลกเปลี่ยนผลการประเมิน

ประมุข กอปรศิริพัฒน์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการใช้หลักสูตรการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ ศึกษาสภาพปัญหา วิธีการจัดหลักสูตร และข้อคิดเห็นที่มีต่อการ ใช้ หลักสูตรการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันราชภัฏ ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ จำนวน 21 แห่ง จาก 36 แห่ง ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในรูปสถิติ แผนภูมิ และการบรรยาย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ด้านงบประมาณและสวัสดิการ

ด้านงบประมาณในการบริหารงานส่วนใหญ่มาจากนักศึกษาภาคปกติ และจัดสรรไว้ใน หมวดค่าวัสดุ ด้านสวัสดิการส่วนใหญ่เป็นจัดยานพาหนะในการออกนิเทศ

2. ด้านกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การจัดกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ จัดให้ออกฝึกภาคสนามจริง นักศึกษาเป็นผู้เลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเป็นโรงเรียนที่ยินดีรับนักศึกษา การจัดจำนวนนักศึกษา โรงเรียนจะแจ้งความจำนงค์มาโดยโปรแกรมวิชาเป็นผู้จัด อาจารย์นิเทศ มีการจัดประชุมอาจารย์นิเทศสถาบันราชภัฏ และอาจารย์นิเทศฝ่ายโรงเรียนมีการจัดประชุมช่วงก่อนที่นักศึกษาจะออก ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผู้นิเทศ เป็นอาจารย์จากสถาบันและโรงเรียนร่วมกันนิเทศ

3. การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการใช้แบบประเมินทั้งหมด สถาบันมีการสร้างแบบประเมิน การสร้างแบบประเมินสถาบันจัดทำขึ้นด้วยตนเอง นักศึกษามีการทำโครงการเพิ่มจากงานสอน การประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการประเมินร่วมกันระหว่างหน่วยงานและอาจารย์นิเทศ

4. ปัญหาด้านการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัญหาของวัตถุประสงค์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บางข้อไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ กลุ่มเครือ ไม่ชัดเจน ไม่กระชับ มีการกำหนดนโยบายการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศประจำวิชาเอกมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ข้อกำหนดของวิธีการนิเทศอาจารย์นิเทศสถาบันราชภัฏใช้ร่วมกันแต่ในทางปฏิบัติแต่ละท่าน ใช้วิธีการนิเทศของตนเอง

คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏเห็นด้วยกับการขยายเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็น 1 ปี เนื่องจากนักศึกษาจะได้เรียนรู้งาน และมีประสบการณ์ในด้านการสอนอย่างเต็มที่ ส่วนที่ไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่านักศึกษาจะถูกใช้งานอื่น ๆ จนไม่มีเวลาเตรียมการสอน ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม อาจารย์นิเทศฝ่ายสถาบันมีภาระงานที่สถาบันมากจนไม่มีเวลาไปนิเทศ ควรนับภาระการนิเทศเท่ากับการสอน หรือจัดให้มีการนิเทศแบบสอยตัว โดยให้อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการดำเนินงานจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

นุรี แดงสูงเนิน, ประมุข กอปรสิริพัฒน์ และวิภากร ลิ้มสุธากุล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เหมาะสมกับสถาบันราชภัฏ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ และศึกษาสภาพปัญหา วิธีการจัดหลักสูตร และข้อคิดเห็นที่มีต่อการใช้หลักสูตรการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันราชภัฏ ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ จำนวน 21 แห่ง จาก 36 แห่ง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ในรูปสถิติ แผนภูมิ และการบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านงบประมาณและสวัสดิการ ด้านงบประมาณในการบริหารงาน ส่วนใหญ่มาจากนักศึกษาภาคปกติ และจัดสรรไว้ในหมวดค่าวัสดุ ด้านสวัสดิการส่วนใหญ่เป็นจัด ยานพาหนะในการออกนิเทศ 2) ด้านการจัดงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ ส่วนใหญ่จัดให้ออกฝึกจริง นักศึกษาเป็นผู้เลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเป็นโรงเรียน ที่ยินดีรับนักศึกษา การจัดจำนวนนักศึกษาโรงเรียนจะแจ้งความจำนงมา ภาควิชาเป็นผู้จัดอาจารย์ นิเทศ มีการจัดประชุมอาจารย์นิเทศสถาบันราชภัฏ และอาจารย์นิเทศที่ฝ่ายโรงเรียนมีการจัด ประชุมช่วงก่อนที่นักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้นิเทศก็เป็นอาจารย์จากสถาบัน และโรงเรียนร่วมกันนิเทศ 3) การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีการใช้แบบประเมิน ทั้งหมด สถาบันมีการสร้างแบบประเมิน การสร้างแบบประเมินสถาบันจัดทำขึ้นด้วยตนเอง นักศึกษามีการทำโครงการเพิ่มจากงานสอน การประเมินนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการ ประเมินร่วมกันระหว่างหน่วยงานและอาจารย์นิเทศ 4) ปัญหาด้านการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู บางข้อไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ คลุมเครือไม่ชัดเจน ไม่กระชับ มีการกำหนดนโยบายการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศที่ประจำวิชาเอกมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่ออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ข้อกำหนดของวิธีการนิเทศ อาจารย์นิเทศสถาบันราชภัฏใช้ร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติแต่ละท่านใช้วิธีการนิเทศของตนเอง และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะคณะกรรมการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ เห็นด้วยกับการขยายเวลาในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเป็น 1 ปี เนื่องจากนักศึกษาจะได้เรียนรู้งาน และมีประสบการณ์ในด้านการสอนอย่างเต็มที่ ส่วนที่ไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่านักศึกษาจะถูกใช้งานอื่นจนไม่มีเวลาเตรียมการสอน ปัญหา และ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม อาจารย์นิเทศที่ฝ่ายสถาบันมีภาระงานที่สถาบันมากจนไม่มีเวลาไปนิเทศ ควรนับภาระการนิเทศเท่ากับงานสอน หรือจัดให้มีการนิเทศแบบลอยตัว โดยให้อยู่ในความดูแล ของคณะกรรมการดำเนินงานจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เบญจวรรณ เกิดในมงคล (2546) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบ ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันราชภัฏตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตามการรับรู้ ของนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ รวม 6 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการสอน ด้านการปกครองชั้นเรียน ด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ ด้านคุณลักษณะความเป็นครู

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา จำนวน 242 คน อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 205 คน อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 116 คน รวม 536 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน

63 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบุคลากรและสถาบัน ซึ่งมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามการรับรู้ของนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศ โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาน้อยทุกด้าน 2) สภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามการรับรู้ของสถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏเลย สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีปัญหาน้อยทุกด้าน 3) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามการรับรู้ของนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศ โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ยกเว้น ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามการรับรู้ของสถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏเลย สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกข้อ ยกเว้นปัญหาด้านการเตรียมการสอนและด้านการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณลักษณะความเป็นครูไม่แตกต่างกัน

กฤษฎณา ชินสิญจน์, พงษ์ศิริ เลาหสุริโยธิน และปาริชาติ จิตรน้า (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของกระบวนการจัดการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครูต่อการนำไปใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของกระบวนการจัดการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครูต่อการนำไปใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ในด้านวิชาชีพครู บุคลิกภาพความเป็นครู บทบาทหน้าที่ของครูและการสอนสาขาวิชาเอก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์สาขาศึกษาศาสตร์เกษตร และสาขาเกษตรและสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 63 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิชาชีพครู นิสิตมีความรัก ความศรัทธา และเห็นความสำคัญในอาชีพครูมาก ด้านบุคลิกภาพความเป็นครู นิสิตมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความมั่นใจในตนเองมาก ด้านบทบาทหน้าที่ครู นิสิตมีการปฏิบัติหน้าที่ครูตามจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีเทคนิคในการปกครองนักเรียนมาก และด้านการสอนสาขาวิชาเอก นิสิตมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เทคนิคการสอน และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดีมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

รายงานประจำปีของสมาคมเพื่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสหรัฐอเมริกา (Association for Student Teaching Mental Health and Teacher Education, Association for Student Teaching 46th Yearbook 1995) ได้รายงานผลการศึกษาปัญหาที่ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรู้สึกติดขัด หรือรู้สึกไม่สบายใจมากที่สุด จำนวน 18 ข้อความ และมีอยู่ 10 ข้อความ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ

1. ได้รับการยอมรับจากอาจารย์พี่เลี้ยงในฐานะนักศึกษาเท่านั้น ไม่ใช่ในฐานะผู้ร่วมงาน
2. ไม่ได้รับการยอมรับในฐานะอย่างมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ
3. มีความรู้สึกว่าตัวเองไม่มีความสามารถเพียงพอ
4. ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์จากอาจารย์พี่เลี้ยง
5. คณะครูแสดงทัศนคติที่ไม่ค่อยชอบนักศึกษา
6. มีความรู้สึกที่ไม่ใช่คนของโรงเรียน หรือไม่ใช่ส่วนหนึ่งของโรงเรียน
7. ไม่ได้รับการสนับสนุนเชื่อเชิญให้เป็นกรรมการในโรงเรียน
8. มีความรู้สึกที่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งของโรงเรียนเพราะไม่ได้รับการเชื่อเชิญให้มีส่วนร่วม กับคณะครู หรือร่วมงานสังคมต่าง ๆ
9. ถูกละเลยเมื่อมีการแจกเอกสารหรือข่าวคราวของโรงเรียน
10. ต้องขออนุญาตก่อนจึงจะใช้โทรศัพท์ได้

บางครั้งในการสร้างความสัมพันธ์ หรือในการขจัดความยุ่งยากบางอย่าง อาจารย์พี่เลี้ยง อาจจำเป็นต้องวินิจฉัย ต้องเข้าใจและทราบข้อมูลพื้นฐานหลังของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นส่วนประกอบด้วย รายการปัญหาข้างล่างต่อไปนี้ อาจเป็นอุทาหรณ์ให้อาจารย์พี่เลี้ยงเข้าใจ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ดีขึ้นบ้าง และเป็นปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่

1. ปัญหาเศรษฐกิจ
2. ความขัดแย้งในครอบครัว
3. ปัญหาเกี่ยวกับความรัก
4. ความรู้สึกว่าย่ำแย่กว่าครูประจำการ
5. ความรู้สึกที่ไม่มีความสามารถทางด้านสังคม
6. ความวิตกกังวลเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
7. ปัญหาความยุ่งยากเกี่ยวกับความสามารถในการสอน
8. ความวิตกกังวลกับการหางานทำในอนาคต

9. ความกลัวต่าง ๆ เช่น

- 9.1 กลัวไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้
- 9.2 กลัวไม่สามารถตอบคำถามนักเรียนได้
- 9.3 กลัวสอนจบก่อนเวลา
- 9.4 กลัวทำผิด
- 9.5 กลัวสอนไม่ดีเท่าอาจารย์พี่เลี้ยง

เซอร์แมน (Herman, 1997) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมครูช่วยสอนในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า เพื่อช่วยนักศึกษาฝึกประสบการณ์ในการสอนบุคลากรในโปรแกรมวิชา ได้จัดอบรมครูช่วยสอน โดยใช้เวลา 1 สัปดาห์ก่อนเริ่มทำการสอน แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 ใช้เวลาในการอบรม 3 สัปดาห์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สาธิตการสอนวิชาแคลคูลัส โดยใช้เทคนิคการสอน เช่น ครูบรรยายและนักเรียนมีส่วนร่วมให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม ให้นักเรียนแสดงวิธีแก้ปัญหาโจทย์ เป็นต้น

ระยะที่ 2 ติดตามผลระหว่างปีการศึกษา รวมทั้งถ่ายวิดีโอ เข้าเยี่ยมในชั้นเรียน ประชุมกลุ่ม และพูดคุยตัวต่อตัว หลังจากนั้นคณะผู้ฝึกอบรมศึกษาปัญหาในการฝึกอบรม รวมทั้งตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจากวิดีโอเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ปฏิบัติระหว่างครูกับนักเรียน อารมณ์ น้ำเสียง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ครูช่วยสอน ปรับปรุงตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีนี้สามารถนำมาปรับรูปแบบในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ โดยเน้นขั้นตอนในการฝึกอบรมเข้มก่อนออกฝึกจริง

ฮาน (Hahn, 2002 อ้างถึงใน ประมุข กอปรสิริพัฒน์, 2545, หน้า 85) ได้วิจัยประเภทของประกาศนียบัตร และประสบการณ์ภาคสนามจากมหาวิทยาลัย 31 แห่ง ในมลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา เพื่อเตรียมครูการศึกษาพิเศษ วัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นประเภทของประสบการณ์ภาคสนามที่แต่ละมหาวิทยาลัย วิทยาลัยใช้เพื่อการเตรียมครูการศึกษาพิเศษ รัฐเท็กซัส และระบบประกาศนียบัตรใบอนุญาต ดังนี้

1. สถาบัน 31 แห่ง จาก 35 แห่งในรัฐเท็กซัส ให้ประกาศนียบัตร ใบอนุญาต สาขาการศึกษาพิเศษ ได้รับการคัดเลือกมาเพื่อศึกษา
2. สถาบัน 20 แห่ง ประกาศนียบัตรสำหรับโปรแกรมการศึกษาพิเศษหลายชนิด
3. สถาบัน 21 แห่ง มีการจัดโปรแกรมประสบการณ์ภาคสนาม
4. สถาบัน 17 แห่ง ปฏิบัติตามข้อบังคับของโปรแกรมตามที่รัฐเท็กซัสระบุ
5. สถาบันชั้นนำ 23 แห่ง ได้เปลี่ยนแปลงภายในโปรแกรมแต่ก็ยังมีได้มีการเปลี่ยนแปลงล่วงหน้าใด ๆ ต่อไป

มาร์ค (Marks, 2002 อ้างถึงใน ประมุข กอปรศิริพัฒน์, 2545, หน้า 85) ได้ทำการวิจัยจากวิชาที่เรียนถึงห้องเรียนเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ถึงอิทธิพลของกระบวนการสังคมประกิตต่อครูก่อนเข้าประจำการ ซึ่งเป็นการศึกษาระยะยาวเชิงคุณภาพ โดยติดตามศึกษาครูก่อนประจำการ 5 คน ในช่วง 2 ปีหลังของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต/ศึกษาศาสตรบัณฑิต หลักสูตร 5 ปี โดยการศึกษาเน้นสืบค้นกระบวนการสังคมประกิตที่แสดงออกในรูปของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการกระทำของครูในการสอน และการเรียนของนักเรียน โดยได้ทำการวิเคราะห์ทั้งการฝึกหัดครู 2 ชั้น (ก่อนฝึกก่อนประจำการ และประสบการณ์ภาคสนาม) และข้อกำหนดของสถาบันในการฝึกภาคสนาม ข้อมูลในการวิเคราะห์ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์กิจกรรมกลุ่มเป้าหมาย และผลงานของผู้เข้าร่วมการศึกษารายกรณีได้พรรณนาทั้งรูปแบบ และการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมแต่ละคน ทำให้ได้ข้อค้นพบทั้งรายกรณีและทั้งกลุ่มโปรแกรมที่ผู้เข้าร่วมได้เกี่ยวข้องเป็นไปตามความต้องการในการปฏิบัติการศึกษา ซึ่งต่างจากโปรแกรมตามปกติอยู่หลายประการ คือ

1. ผู้เข้าร่วมแต่ละคนเลือกวิชาเอกเอง
2. แต่ละคนได้ฝึกภาคสนาม 2 รอบ (60 และ 50 ชั่วโมง)
3. ใช้เวลาฝึกงานทั้งปี กับโรงเรียนในเมือง
4. ผู้เข้าร่วมแต่ละคนมีแฟ้มสะสมงานแสดงความก้าวหน้า และเป้าหมายที่โปรแกรม

บรรจุ

จุดเน้นหลักของการสืบค้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ โปรแกรมการฝึกหัดครูแบบนี้มีอิทธิพลต่อกระบวนการทางสังคมของครูก่อนประจำการอย่างไร โดยใช้ทฤษฎี Dialectical Socialization และ Cognitive Dissonance (ความขัดแย้งทางปัญญา) เป็นกรอบในการวิเคราะห์งาน

ข้อค้นพบประกอบด้วย

1. อัตมโนทัศน์ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิตในฐานะครู
2. ก่อนเกิดอัตมโนทัศน์ (เกี่ยวกับการสอนการเป็นครู) ที่มีอิทธิพลต่อครูก่อนประจำการในการแสดงพฤติกรรมในชั้นเรียน
3. การยึดมั่นในกฎแห่งความร่วมมือ ความคาดหวังมากกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัย
4. การยอมรับและกระทำตามความคาดหวังของมหาวิทยาลัย
5. ครูที่คอยช่วยเหลือ (Cooperating Teacher) ในการฝึกภาคสนามครั้งแรกมีอิทธิพลสูงมาก
6. ครูก่อนประจำการเพิ่มพฤติกรรมการคุ้มครองมากขึ้นในการใช้เทคนิคของตนระหว่างปี
7. ข้อเสนอแนะสำหรับโปรแกรมจัดการศึกษาสำหรับครู ควรประกอบด้วย
8. ให้ครูก่อนประจำการได้สะท้อนถึงก่อนการเกิดอัตมโนทัศน์ของตนเกี่ยวกับการสอน

9. ก่อตั้งศูนย์ที่แท้จริงระหว่างมหาวิทยาลัย และโรงเรียน

10. สร้างสัมพันธภาพทางบวกระหว่างอาจารย์นิเทศของมหาวิทยาลัย และนักศึกษา

ฝึกสอน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีหลายประการ การจะฝึกนักศึกษาให้ออกไปประกอบอาชีพเป็นครูดีมีคุณภาพทำประโยชน์ให้สังคม และประเทศชาติได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งสถาบันและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องรับรู้สภาพ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และดำเนินการร่วมมือแก้ไขปัญหานั้น ๆ อย่างจริงจัง เพื่อเป็นแนวทางฝึกให้นักศึกษามีคุณภาพตามความหวังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ และประสบความสำเร็จ การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม เพื่อพัฒนานักศึกษาสาขาวิชาชีพครู เพื่อการมีสมรรถนะสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้